

особливості організації та реалізації освітнього процесу у виші. Слід виділити ряд дидактичних умов, що сприяють ефективності процесу формування культури педагогічного спілкування. Під дидактичними умовами розуміємо сукупність необхідних чинників, обставин (зміст навчання, методи, організаційні форми), від яких залежить ефективність формування культури педагогічного спілкування як важливої складової професійної компетентності.

Уважаємо, що формування готовності майбутніх учителів початкової школи до педагогічної комунікації буде ефективним за таких умов:

- формування в студентів позитивної внутрішньої мотивації до оволодіння необхідними знаннями й уміннями для здійснення продуктивної комунікативної взаємодії та створення сприятливого комунікативно-пізнавального психологічно комфортного освітнього середовища. Значущість цієї умови полягає в тому, що високий рівень внутрішньої умотивованості дозволить забезпечити цілісність формування професійної готовності майбутніх учителів початкових класів у тому числі й до педагогічної комунікації;

- практико зорієнтований підхід до вивчення дисциплін, практичне засвоєння технологій конструктивної комунікативної взаємодії, розвиток професійно значущих особистісних якостей і здібностей в майбутніх педагогів. Реалізація цієї педагогічної умови спрямована на оволодіння студентами технологій проектування, організації та діагностування комунікативної взаємодії зі всіма учасниками освітнього процесу (учнями, батьками, колегами), при цьому необхідно забезпечити практичну спрямованість теоретичного матеріалу.

- налагодження суб'єкт-суб'єктної взаємодії в системі «викладач-студент», створення освітнього діалогічного середовища та атмосфери творчості в закладі вищої освіти;

- використання інтерактивних форм і методів навчальної діяльності студентів;

- створення високої комунікативної культури в освітньому середовищі ЗВО та забезпечення постійної діагностики й контролю за динамікою ціннісного ставлення до педагогічної комунікації та розвитку комунікативних умінь студентів.

Таким чином, визначені педагогічні умови взаємопов'язані, взаємодоповнюють одна одну й сукупно та, на нашу думку, забезпечать ефективність і цілісність формування усіх компонентів готовності майбутніх учителів початкової школи до педагогічної комунікації.

Список використаних джерел

1. Волкова Н.П. Професійно-педагогічна комунікація: навчальний посібник. – К.: Академія, 2006. 256 с.
2. Грехнев В. С. Культура педагогического общения: кн. для учителя – М.: Просвещение, 1990. 144 с.
3. Савенкова Л. О. Професійне спілкування майбутніх викладачів як об'єкт психолого-педагогічного управління: [монографія]. – К.: КНЕУ, 2005. 212 с.
4. Фенчик О. М. Дидактичні умови формування культури педагогічного спілкування у процесі підготовки фахівців освітньої галузі / Інноваційна педагогіка: науковий журнал Причорноморського науково-дослідного інституту економіки та інновацій. Одеса 2019. Випуск 15. Том2. С.156-160.

УДК 371.132:37.03

Фенчак Л.М.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методики початкової освіти,
Мукачівський державний університет
Бордей Н.М.,
здобувач вищої освіти спеціальності 013 «Початкова освіта»,
ОС «Магістр»,
Мукачівський державний університет

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДИК НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Прискорення темпу життя, великий потік знань, що впливає на сучасну людину,

потребує від неї вміння швидко знаходити необхідне рішення, використовуючи для цього пошукові методи, користуючись великою кількістю різноманітних джерел інформації. У зв'язку з цим, серед традиційних форм та методик навчання, у педагогічній практиці все частіше використовуються інтерактивні.

Якість та результативність професійної підготовки вчителя початкової школи в сучасних умовах визначається цільовими орієнтирами, сформульованими у Державному стандарті початкової загальної освіти. Концептуальні напрями удосконалення та розвитку вищої педагогічної освіти закладено у законах України «Про вищу освіту», Стратегії інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів, Національній стратегії розвитку освіти в Україні 2012-2021 рр., Концепції розвитку неперервної педагогічної освіти.

Аналіз наукової літератури дозволяє стверджувати, що проблема інтерактивного навчання висвітлена сучасними науковцями О. Вербицькою, А. Нісімчук. Проблему застосування інтерактивних методик навчання у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців вивчали Т. Добриніна, Т. Коваль, В. Мартинюк, Т. Матвієнко, Л. Мельник та ін. Теоретичні та методичні засади інтерактивної взаємодії, ефективність її впливу на формування особистості ґрунтовно досліджено в працях Л. Пироженко, О. Пехоти, В. Терещенко, П. Щербаня та інш.

Серед наукових праць, що присвячені проблемі інтерактивного навчання, заслуговують на увагу дослідження С. Сисоєвої, яка визначає інтерактивні методики навчання як такі, що забезпечують включення студентів у процес навчання за рахунок добору й використання сукупності інтерактивних форм, методів, прийомів, засобів навчання, що дозволяють гарантовано досягати запланованого результату, забезпечити зворотній зв'язок, право вибору, двоспрямованість спілкування, оптимальне врахування життєвого й професійного досвіду тих, хто навчається.[5, с.103]

Необхідно зазначити, що у вищій школі все більше набувають поширення та застосування інтерактивних методик навчання, оскільки вони мають великий освітній і розвивальний потенціал, забезпечують максимальну активність студентів у навчальному процесі, високу результативність. З метою оновлення системи освіти, переходу її на компетентнісну основу потрібно переглянути саму модель навчання. Науковці виділяються три моделі:

- пасивна модель: студент – об'єкт дії, він слухає і дивиться;
- активна: той, хто навчається – суб'єкт навчання, він працює самостійно, творчо і сам отримує знання;
- інтерактивна: процес навчання – взаємодія педагога і студента.

Інтерактивне навчання є певним різновидом активного навчання. Як відомо, процес навчання в активній формі сприяє напруженій розумовій роботі суб'єкта навчання, стимулює самостійність, активність, розвиває творче мислення. Дослідження сучасних психологів підтверджують, що студент, читаючи очима може запам'ятати 10% інформації, слухаючи – 26%, обговорюючи – 70%, навчаючи інших – 95% [2, с.80].

Використання інтерактивних методів допомагає студентам активно діяти, співпрацювати, навчати інших, дає змогу відчувати свій особистий успіх, оскільки здебільшого передбачає роботу в малих групах, сприяє формуванню вмінь організації педагогічної діяльності, зокрема комунікативних, пізнавальних, оцінювально-рефлексивних, конструктивних.

Дослідники розглядають методи інтерактивного навчання як сукупність педагогічних дій і прийомів, спрямованих на організацію навчального процесу і такі, що створюють умови, які мотивують до самостійного, ініціативного і творчого засвоєння навчального матеріалу, навчання у процесі взаємодії та взаємонавчання студентів.

Інтерактивні методики навчання студентів конструюються із сукупності тих інтерактивних методів і форм, засобів навчання, які найкращим чином забезпечують ефективне функціонування змісту професійної підготовки майбутніх учителів початкової

школи, відповідають їхнім інтересам і запитам. При цьому має відбуватися постійна зміна видів навчальної діяльності: навчальні дискусії, ділові ігри, робота в групах, проекти тощо.

Відмінною рисою інтерактивного навчання є принципово нова роль викладача, яка змінюється від транслятора знань до консультанта, співучасника процесу.

На нашу думку, до ознак інтерактивного навчання також можна віднести спільну мету діяльності. Аналіз психолого-дидактичної і методичної літератури показує, що до основних ознак інтерактивного навчання відносять діалогічність, активну рівноправну взаємодію всіх учнів і вчителя, атмосферу успішності, переживання учасниками конкретного досвіду, рефлексію, свідоме регулювання і активізацію своєї поведінки.

Інтерактивні методики навчання є новим підходом до організації навчальної діяльності студентів. Інтерактивне навчання сприяє побудові навчального процесу таким чином, що він проходить в умовах постійної активної взаємодії всіх студентів. Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання в співпраці), де викладач і студент є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання. У практичній педагогічній діяльності доцільно використовувати такі форми навчання студентів: парну (робота студента з педагогом чи однолітком один на один), фронтальну (викладач навчає одночасно групу студентів або весь колектив), групову (всі студенти активно навчають один одного), індивідуальну (самостійну) роботу студента.

У межах інтерактивного навчання, доцільно застосовувати такі методи: робота в парах, ротаційні трійки, карусель, акваріум. До колективно-групового навчання відносять методи обговорення проблеми в загальному колі (полілоги), мікрофон, незакінчені речення, мозковий штурм, аналіз ситуації, метод ПРЕС та ін.

Також, на лабораторних заняттях нерідко використовуються методи ситуативного моделювання, зокрема імітаційні ігри. Наприклад, один студент проводить урок за задалегідь підготовленим планом-конспектом, а решта студентів виконують роль учнів певного класу. По закінченню уроку відбувається його обговорення та аналіз. Важливою процедурою імітації є обговорення отриманих результатів діяльності та усвідомлення майбутніми вчителями причинно-наслідкових зв'язків, які можна простежити, аналізуючи результати імітації. Такі імітаційні ігри сприяють застосуванню на практиці вміння вирішувати проблемні ситуації. Досить цікавою є технологія навчального співробітництва, в основу якої покладено вміння організувати процес навчання на основі співпраці, співтворчості вчителя і учнів. Ця технологія передбачає побудову навчання на основі активної взаємодії всіх учасників навчального процесу з використанням різноманітних засобів інформації, діалогічного характеру навчання. Важливим у даному випадку є використання методу дискусії.

Сама ж організація інтерактивного навчання складається з декількох етапів. Першим етапом є мотивація навчальної діяльності. Мета цього етапу - сфокусувати увагу студентів на проблемі та викликати інтерес до обговорюваної теми, забезпечити розуміння учнями змісту їхньої діяльності, тобто того, чого вони повинні досягти в процесі спільної діяльності, чого від них чекає вчитель. Наступним етапом є інструктування викладачем студентів щодо правил проведення інтерактивної вправи, завдань, які необхідно вирішити та ін. Бажано домовитись про правила поведінки. Після інструктування і визначення «ролей» здійснюється безпосередньо взаємодія учасників навчального процесу. Завершальним етапом являється рефлексія. Рефлексія як найважливіший принциповий момент інтерактивного навчання передбачає, що активні дії студентів уже завершені, й студент розмірковує про спосіб їх виконання, результати діяльності, можливість подальшого застосування набутих знань і навичок [4].

Таким чином, бачимо, що використання інтерактивних методик навчання в процесі підготовки майбутнього вчителя початкової школи, складовими яких є активні методи навчання (ігрові методи, навчальні дискусії, навчально-творчі завдання, тренінги, ділові ігри, кейс-метод, метод проектів), а також залучення студентів до студентського наукового товариства, зустрічі з провідними фахівцями і науковцями - здатне підвищити ефективність

професійної підготовки студентів, створює оптимальні умови для інтеграції студентів в професію.

З'ясовано, що інтерактивні методики навчання у підготовці майбутнього вчителя початкової школи, мають великий освітній і розвивальний потенціал, забезпечуючи максимальну активність студентів у навчальному процесі, комплексну реалізацію навчально-пізнавальних, комунікативно-розвивальних та соціально-орієнтаційних завдань професійної підготовки вчителя початкової школи.

Список використаних джерел

1. Баліцька Н.Г., Біда О.А. Використання інтерактивних технологій навчання в професійній підготовці майбутніх вчителів / [Баліцька Н.Г., Біда О.А., Волошина Г.Л. та ін.]; за ред. Н.С. Побірченко. – К.: Науковий світ, 2003. – 138 с.
2. Коваль Л. В. Професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи: технологічна складова: монографія / Л.В. Коваль. – Донецьк: Юго-Восток, 2009. – 375 с.
3. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: теорія і практика / О. Пометун, Л. Пироженко. – К.: Вища школа, 2012. – 136 с.
4. Січкарук О.І. Інтерактивні методи навчання у вищій школі: Навчально-методичний посібник. – К.: Таксон, 2008. – 88 с.
5. Сисоєва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник / С.О. Сисоєва; НАПН України Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. – К.: ВД "ЕКМО", 2011. – 320 с.

УДК 37.026(078)

Фізеші О.Й.,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки дошкільної,
початкової освіти та освітнього менеджменту
Мукачівський державний університет

ДИДАКТИКА ЯК НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА: ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ПЕДАГОГІКИ ДО ВИКЛАДАННЯ

Сучасні заклади вищої педагогічної освіти своє завдання вбачають у здійсненні підготовки педагогів для роботи в умовах вирішення завдань модернізації української системи освіти, формування компетентного та відповідального, конкурентоздатного і високоосвіченого педагога, готового до постійного розвитку та саморозвитку. На сьогодні ще не завершеним є процес розробки стандартів вищої освіти, які б ґрунтувалися на засадах компетентнісного підходу, враховували світовий та європейський досвід у розробці вимог та критеріїв, що висувуються до майбутніх фахівців. Тому, особливої актуальності набуває проблема підготовки викладачів, зокрема викладачів педагогічних дисциплін у закладах вищої педагогічної освіти. Задля вирішення цієї проблеми в освітній процес підготовки магістрантів за спеціальністю 013 Початкова освіта в Мукачівському державному університеті введено вивчення навчального курсу «Дидактика з методикою викладання у вищій школі». Мета означеного курсу полягає в ознайомленні магістрантів з особливостями викладання курсу «Дидактика» у закладах вищої педагогічної освіти, його змістом, формами та методами викладу основних тем цього розділу педагогіки [2].

Л. Артемова, С. Вітвицька, В. Гладуш, Г. Лисенко, В. Луговий, О. Пехота та ін. є авторами наукових та навчально-методичних праць, зміст яких присвячений проблемам педагогіки вищої школи. Питання методики викладання у вищій школі розглянуті в наукових розвідках О. Антонової, О. Дубасенюк, В. Каплінського, Н. Мачинської, В. Нагаєва та ін. Питання методики викладання педагогіки вивчалися О.А. Дубасенюк і О.Є. Антоною [1].

Бакалаврський рівень підготовки вчителів початкової школи включає цикл педагогічних дисциплін, засвоєння яких передбачає забезпечення теоретичної та практичної підготовки майбутніх учителів до роботи в закладах початкової освіти. Назвемо ті навчальні дисципліни, які безпосередньо пов'язані з педагогікою і вивчаються диференційовано,

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>